

6 מרץ, 2008
כט אדר א' תשס"ח

חברי ועדת חוקה, חוק ומשפט
משכן הכנסת
ירושלים

לכבוד
ח"כ מנחם בן ששון
יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט
משכן הכנסת
ירושלים

מכובדי,

הנדון: תיקון לחוק ההוצאה לפועל - סעיף 38 - סידור חלופ

בהמשך לדיון שהתקיים בוועדת חוקה וחוק ומשפט ביום 3.3.08, בהתאם לנוסח המעודכן לאחר מועד דיון זה, ובהמשך לניירות העמדה הקודמים שהועברו על ידנו, מבקשת עמותת "ידיד" להציג בפני יו"ר וחברי הוועדה הנכבדה, התייחסותה לנוסח המעודכן, בתמצית הקיצור כדלקמן:

1. אנו מתנגדים נמרצות לנוסח המוצע בסיפת ס"ק 38(ב) לפיו הוצאות הסידור החלופ תוטלנה על החייב במסגרת סעיף 9 לחוק ההוצאה לפועל.

2. **הצעה זו מעקרת לחלוטין את הזכות לסידור חלופ.** מדובר בשוט כספי לא לגיטימי שמטרתו להפעיל לחץ נוסף על החייב לוותר על הגנת הסידור החלופ, וזאת מחשש כי לא יוכל לעמוד בעתיד בתשלום בגינו. חשש שנובע מידיעה שמבוססת על ניסיון חיים שהביאו עד למצב דברים זה שבו הוא מצוי, מה גם שתשלום זה צפוי לצבור ריביות פיגורים משמעותיות. במילים ברורות יותר, מפאת חרדה כלכלית, כמו גם בשל חוסר כדאיות כלכלית, צפוי הלווה המוחלש לוותר על זכותו בשעה שהבנקים ממילא תמחרו עלות זו מלכתחילה בריביות שנגבות על ידם. יתר על כן, גם אם יחליט הלווה למצות את זכותו בתנאים אלה הרי שלהערכתנו עלול ההסדר להעמיק באמת בעתיד את עונו של הלווה ויקשה עליו להיחלץ הימנה. תוצאה שתהא קשה לא רק ללווה עצמו אלא לחברה כולה. **לא למותר להזכיר כי זכויות מסוג זה לא אמורות להיות ממומנות על ידי מושאיהן המוחלשים, שאחרת אין זו זכות או זכאות כלל ועיקר כי אם הלוואה יקרה ותו לא.**

3. באשר לסעיף קטן (ג) בנוסח המוצע: אנו מתנגדים להצעה שנוספה בדיון האחרון ולפיה ייקבע כי האפשרות להעמיד לחייב סידור חלופ רחב מהמוצע תעשה רק בנסיבות חריגות במיוחד. אנו מתנגדים גם לעמדה שהוצגה בוועדה ועל פיה יש לנסח את לשון הסעיף באופן סימטרי הן ביחס להרחבת ההגנה והן ביחס לשלילתה. **שתי האפשרויות אינן סימטריות משום צורה ותוכן.** אין מדובר בשתי זכויות שיש להגן עליהן באופן שווה, המצריכות התייחסות סימטרית - אלא בזכות אחת: הזכות לקורת גג הולמת - ועל כן רק חריגה ממנה כלפי מטה, קרי: צמצום הזכות, צריך שתעשה במידה הראויה, קרי: רק במקרים החריגים במיוחד.

4. עמדתנו העקרונית היא כי הגנת הסידור החלופ צריכה להוות פתרון המתאים למצבם של החייב ובני משפחתו, לפי צרכיו ועל פי סביבת מגוריו (לרבות מערכות התמיכה הנחוצות כדי

הלשכה המשפטית

לחלצו ממלכודת העוני שבה הוא שרוי), במשך כל פרק הזמן שבו אין לחייב פתרון מגורים סביר אחר. **במסגרת גבולות הדיון שהציב יו"ר הוועדה אנו תומכים ולא בלב קל בסידור חלוף ל-36 חודשים כ"רע במיעוטו".** זאת מאחר שלשיקום משפחה שנסיבותיה הגיעו לכדי פינוי קורת הגג היחידה העומדת לרשותם – שיקום מעצים (empowering) דרוש זמן רב. במסגרת זו נשוב ונזכיר כי **במקרה כזה יש לעמוד על כך שהממשלה – כפי העמדה שהציגו באי ובאות כוחה בפני הוועדה – תדאג לספק את הגנת קורת הגג לאחר תקופת הסידור החלוף (וודוק: כיום זכאות לדיון ציבורי ניתנת לחסרי דיון שלהם שלושה ילדים כאשר הם מתקיימים מקצבת קיום וכן כי הגדרת "חסר דיון" בנהלי משרד הבינוי והשיכון נכלל רק מי שלא הייתה דירה או חלק בדירה בבעלותו מאז 1.6.71).**

5. **בעניין הסוגיה שהעלה יושב ראש הוועדה בדבר החלת הכללים המגדירים מהו סידור חלוף על כל החייבים או שמא רק על אלו המצויים בהליכי משכון/משכנתא –** לאחר שקילה ובחינה של היבטים שונים של הבעיה מנקודת המבט של מי שמבקש להגן על זכויותיהם של המוחלשים והעניים, לא הצלחנו להחליט האם ההצעה תיטיב עם שמירה על האיזון הנדרש בהליכי הוצאה לפועל או חו"ח תרע אותו ואנו **מותירים זאת לשיקול דעתם של אחרים**, מומחים יותר מאיתנו בנושא זה.

6. **אנו מתנגדים להוצאה גורפת של חייבים מתחולת ההגנה. מבלי לגרוע מן האמור, ובפרט, נתנגד לס"ק (1ג)(2)(א), (1ג)(2)(ג):**

א. ראשית, נתנגד לאפשרות לשלול את הזכות מחייב אשר הונה בעבר את נושיו או ב"כוונתו" להונות. הגנת הסידור החלוף אינה "פרס" על התנהגות טובה. מעשיו של אדם בעבר לא צריכים לשלול את זכותו לקורת הגג. ובוודאי שאין להעניש בגינם את ילדיו ו/או את בן או בת זוגו של החייב. מעבר לכך יצויין כי נפלאה בעינינו התניה המוצעת בדבר ה"כוונה" להונות, שהרי ברור לכולי עלמא כי ראש ההוצאה לפועל אינו בוחן כליות ולב ואין בידו כלים לבחון זאת – מה שמעלה חשש שמא ייעשה שימוש בסעיף מעורפל זה לשם שלילת הזכות שלא בצדק.

ב. באותה מידה ומאותם טעמים מתנגדים אנו להצעה לאפשר שלילת הזכות מחייב אשר הועמד לרשותו סידור חלוף במשך 6 חודשים במהלך 3 השנים שקדמו לפינוי. גם ביחס לעניין זה נטען כי אין סיבה "להעניש" את בן הזוג וילדיו של החייב אם קיבל בעבר סידור חלוף. מעבר לכך, מידע זה עמד בפני הבנק שעה שניתנה על ידו הלוואת משכנתא ולפיכך אין סיבה שלא לחייב את הבנק להעמיד את הגנת הסידור החלוף גם במקרה זה.

ג. למעלה מן הצורך יצוין בהקשר לסעיף הקטן האחרון כי הנוסח המוצע קובע פרק זמן מינימלי של הגנה למשך 12 חודשים, כך שאין סיבה שחייב שקיבל בעברו סידור חלוף יזכה להגנה פחותה מבחינת הזמן שמוקנה לו בהצעה בה עסקין.

הלשכה המשפטית

- ד. ביחס לסעיף (ג)1(2)(ד) נציין כי מדובר ב"סעיף סל" שקיים חשש שייעשה בו שימוש כדי לשלול את הזכות באופן שייתר למעשה את התיקון המוצע על ידי הועדה.
7. **אנו תומכים בכל לב בהצעה לחייב בייצוג משפטי במסגרת הדיון בסידור החלוף.** מדובר בסעיף ראוי וחשוב מכל בחינה שהיא שיקטין את הפער המובנה בין מי שנקלע כנתבע מוחלש ללשכת ההוצאה לפועל בלא משאבים של ידע, הבנה או קשרים בנעשה שם, לבאי כוחו המלומדים והמיומנים של הנושה.
8. כפי עמדתנו שהוצגה, אנו סבורים כי יש **לאפשר ערעור בזכות על החלטת ראש ההוצאה לפועל** הנוגעת לסידור חלוף זאת לאור חשיבות הגנת הסידור החלוף ואופייה החוקתי. צורך זה מתחזק בשל העובדה כי בשלילת הזכות ו/או בצמצומה קיים מימד של סופיות שעלול ליצור **נזק בלתי הפיך** שעשוי להגרם לחייב ומשפחתו. **מאפיינים אלה מחייבים קיומה של זכות הערעור** (אשר בפני עצמה מהווה זכות חוקתית).
9. נשמח להרחיב דברינו ע"פ לפני כבודכם.

בכבוד רב,

דבי שדה, עו"ד	יובל אלבשן, עו"ד	רן מלמד
מחלקה משפטית	סמנכ"ל ומנהל רשת מרכזי הזכויות	סמנכ"ל מדיניות והסברה